

R. P. Thomæ Tamburini È Societate Jesu Opera Omnia

Tamburini, Tommaso

Lugduni, 1689

2. Si perit sine culpa socij pecunia, perit ei, qui eam contulit.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78172](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78172)

§. I. Tota pecunia, finita Societate, debet dari ei, qui illam contulit.

1. Claritatis gratia, sic figuramus casum: Antonius confert centum aureos in Societate, quam, praescindendo ab alio pacto, init cum Petro; Petrus vero confert operam suam, quae iudicio prudentis, valet decem, v.g. aureos. Finita Societate, lucrum ex negotiatione invenitur esse viginti aureorum, ex quibus, certum est, decem deberi Antonio, & decem Petro. Sed quaeritur, an ex illo capitali centum aureorum debeant dari solum quinquaginta Petro, dando reliqua quinquaginta Antonio. An vero omnes centum debeant dari eidem Antonio, qui eos contulit?

2. Molina, disp. 416. conclus. 1. Caietan. 2.2. quaest. 28. artic. 2. ad 5. Delugo disp. 30. de iustit. a num. 26. alique, quorum fundamentum mox proferam, asserunt, debere dari Antonio solum quinquaginta. Sed Valentia tom. 3. in 2. disp. 5. quaest. 24. part. 2. Navar. in summa, cap. 17. n. 252. & 253. Caietan. sibi contrarius in summa, v. Mercatoris Societas, Sa v. Societ. num. 5. Filiuc. tract. 38. c. 3. num. 44. plures referens, alique asserunt, debere dari Antonio omnes centum, praescindendo, ut dictum est, ab aliquo pacto in contrarium. Hanc posteriorem opinionem, utpotè ipsa praxi comprobata, ego libentius sequor, quam esse de iure communi, docet cum multis Bonac. disp. 3. de contract. quaest. 6. p. 3. n. 11. quatenus lata volunt, ut pecunia pertineat ad eum, qui eam contulit. Hec autem opinio probatur. Nam, ut supra diximus, & docet Sanctus Thomas. 2.2. quaest. 78. art. 2. ad 5. qui pecuniam alteri in Societatem confert, non transfert dominium pecuniae in illum. Ergo finita Societate, illam totam, ut suam, reassumere, non est prohibendus: sicuti totam ipse solus amitteret, si casu periret, ut §. seq. dicemus. Adde, in praxi nullum societatem in iurum, si ad se non reditura esset tota pecunia (quod certe esset damnum Reipublicae) nam Antonius, qui in exemplo allato contulit centum, deinde finita societate non haberet, nisi sexaginta; nimirum quinquaginta de sua pecunia, & decem de lucro. Quod inconveniens ostendit, argumenta adversariorum efficacia non esse.

3. Porro, omnia adversariorum argumenta reducuntur ad hoc, quod sic propono: Si non esset dividenda pecunia collata in socios, finita societate, servaretur aequalitas; ergo, &c. Antecedens probatur, nam alter amitteret totum, quod contulit, id est, totam suam operam, quae, v.g. aestimabatur, (ut hic supponimus) decem aureis, & alter non amitteret, sed recuperaret totum, quod contulit, id est, totam suam pecuniam; Quae certe est inaequalitas intoleranda.

4. Respondeo: Nego antecedens; cum enim pecunia à te in Societate collata debeat iterum ad te, integra reverti, falsum est, centum aureos collatos valere in casu nostro, ut centum (id nota, amabo te studiose Theologe) nam in casu nostro, in ordine scilicet ad negotiationem societatis, centum aurei cum morali spe, quo ad te recursum sint, non valent centum; est enim, ac si solum locates usum illius pecuniae pro aliquo tempore, qui usus non valet, ut centum, sed longè minus, & forte, ne ut decem quidem: Sicuti si tu unus ex sociis confertes navigium ad asportandas merces tibi, & sociis communes, quod navigium valet mille aureos, non indicaretis conferre mille, sed valde minus, v.g. quinquaginta; non enim confers navigium, nam non facis illud commune cum sociis, sed confers usum navigij, quod valet solum, ut quinquaginta. Ita proportionaliter in casu nostro. Nam licet conferas centum aureos expendendos in negotiis Societatis: tamen, cum illi ad te reditura sint, morali aestimatione, immodè re ipsa, non valent pro Societate tanti, quanti, valerent si reditura non essent. Contra vero opera, ut decem, cum in casu nostro reditura nunquam sit, sed omnino peritura,

semper, & absolute, ut decem valet. Prudens ergo vir cum aequalitatem partium collatarum expendit, rectè dicit te (qui centum aureos confers, totidem, finita Societate, integros recuperaturus) & me (qui confert operam, ut decem, omnino deperendam) aequales partes, conferre, atque adeo, finita Societate, iuste posse inter nos aequaliter dividi lucrum; vel ad ratam in aliis casibus, ubi idem vir prudens, his omnibus perpensis, iudicabit, vel te, vel me minus contulisse.

5. Dixi autem (praescindendo ab alio pacto) nam licitum est, contrahere Societatem cum pacto, ut pecunia, quam confers, sit communis cum Socio, qui operam solum ponit. In qua conventionione, finita Societate, dimidia pars dictae pecuniae tibi dabitur, dimidia Socio, & quia sub hoc pacto pecunia, dum viger Societas, esset in dominio utriusque, quia, ex conventionione, facta est pro eo tempore communis, ideo, & lucrum, ut habent Navar. loc. cit. num. 254. alique, quod enascetur ex pecunia utriusque, erit utrique distribuendum, & (si illa peribit) utrique aequaliter perire debet. Hoc autem Beneficium, quod facis Socio, communicando illi hoc pacto tuam pecuniam, debere compensari aliquo modo à Socio, manifestum est, & sanè compensaretur, si opera eius esset magni momenti ad lucrum consequendum, tua autem pecunia esset modica, vel quid simile.

6. Inquires: Quando celebratur contractus Societatis sine expressione praedicti pacti, intelligiturne factus cum conventionione faciendi communem pecuniam cum Socio, necne?

7. Respondeo, asserendo prius duo principia. Primum, quod habetur, l. prius, §. Si placuit ff. de aqua pluvia arcenda. L. Quod si nolit, §. Qui assiduam, ff. de aedilitio edicto: Quando contractus quilibet celebratur, censetur celebrari iuxta consuetudinem loci, in quo sit, cuius ratio est, quia, in his communibus contractibus, quilibet implectit intendit facere, quod alij communiter faciunt. Secundum, de quo vide Nald. v. Actus, n. 7. & Lezanam in Consulto 49. num. 3. Contractus in dubio censetur celebrari cum aequalitate utriusque contrahentis, nam secus praesumeretur delictum in contrahente, quod nunquam praesumi debere; nisi clarè de illo constet, omnia iura clamant.

8. Ex his Respondeo ad quaestionem propositam: Si in loco, ubi celebratur contractus, adsit consuetudo, ut per illum contractum fiat communis pecunia cum Socio, vel non fiat, iuxta illam est iudicandus celebratus fuisse, si aliud expressè conventum nequaquam sit; Pater id ex primo principio, & docet Sylvest. loc. cit. Sa v. Societas, Mol. disp. 416. conclus. 2. alique. Quod si non adsit eiusmodi consuetudo, praesumitur pecunia non esse communicata, sed remanere sub dominio conferentis. Pater id ex principio secundo, secus enim praesumeretur delictum inaequalitatis committi, supponimus enim non compensari aliunde, si enim appareret in contractu eiusmodi compensatio, iam adesset expressa conventio, & non essemus in dubio.

§. II. Si perit sine culpa Socij pecunia, perit ei, qui eam contulit.

1. Merito, praescindendo ab aliquo peculiari pacto, vel consuetudine Regionis. Ratio est, quia sicuti tota Domino remanet, si remanet: ut §. praeced. diximus, ita, si sine culpa Socij perit, tota eidem percat, necesse est. Id, quod verum est, non solum, si percat post inceptam negotiationem, verum etiam, si percat, antequam negotiatio, seu opera Socij incipiat, sed post contractum Societatis initum, quia etiam tum illa pecunia, ut ex praedictis constat, est ejus, qui illam contulit, atque adeo illi perit. Ita Tolerus lib. 5. cap. 42. Lopez lib. 1. de contract. cap. 64. Sylvest. v. Societas primò, q. 6 Navar. in summa, cap. 17. num. 251. alique. Dixi sine culpa Socij percat) si enim illa adsit, socium culpam

E c 4 tem

tem fieri reum restitutionis, dicitur *infra* latere.

2. Dices pro Molin. *de q. 6. conclus. 1. & Lessio lib. 2. cap. 25. dub. 2. num. 1.* contrarium sentientibus: Si unus socius negotiationis causa conferret centum aureos, & alter alios centum, ex quibus ducentis centum poneretur in una Navi, & in alia Navi alii centum, quarum deinde Navium una dumtaxat submergeretur; sane ex centum salvis, dimidia pars, id est, quinquaginta, essent unius socii, & quinquaginta, id est, alia dimidia pars, esset alterius; Ergo pari modo in casu nostro; si perit pecunia, quamvis antequam incipiat negotiatio, dimidium pecunie uni, dimidium alteri perire debet, sicuti perit in precedenti casu.

3. Respondeo: Nego paritatem, disparitas enim est valde manifestata; siquidem, in casu Navium, illa ducenta propter communicationem talis Societatis, erant utriusque socii; & quando in unam Navim injecta fuerunt centum, non fuerunt injecta illa centum unius socii, sed utriusque, ergo & utriusque esse debent illa centum, quae perire. Non sic in casu nostro, ubi illa pecunia collata tota est unius socii, ante coeptam negotiationem, ut supponimus, & dictum toties est, ergo tota ipsi uni perire necesse est.

4. Signatur autem *num. 1.* additum est (nisi peculiare pactum intercedat) possunt enim socii inter se convenire, ut damnum pecunie inter se sit commune, ita, ut si pecunia pereat, utriusque percat, id est, dimidia pars conferenti illam & dimidia alteri socio. Ita Navarrus, *loc. cit. num. 253.* asserens hanc doctrinam esse communem. Et quidem hoc pactum illicitum non est quia conjungi solet cum illo alio pacto, quod explicuimus *g. preced. num. 1.* hoc est, ut si pecunia remaneat integra, dividatur cum socio, quod esse licitum *ibidem* dixi, nam positus conjunctionem his duobus pactis, est aequale periculum, ut socius acquirat dimidium, vel ut, illud amittat, & solvere de suo debeat.

5. Quod si par periculum non adest, vel velis pacisci, salvam pecuniam totam tibi fore dandam, nullam vero non tibi fore totam *enim*, sed socio, illicitum clare id pactum erit, nisi forte *ibi* de tantum onus, quod imponis socio, compenses, ut *ibidem* dixi. Et cum hac compensatione solum approbat id in Iure Pontifex. Vide *cap. 1. de Commodato, & cap. 2. de Deposito.*

6. III. An sit modus, quo licite periculum capitalis, imo & lucri, totum rejicitur in Socium.

Ubi:

De Societate cum tribus Contractibus.

1. EX vi solius contractus Societatis non licere, totum periculum in socium rejicere, nimis clare patet ex dictis; id enim, ut vult S. Thom. 2. 2. q. 78. art. 2. ad 1. Valent. *l. sup. c.* & passim repugnat naturae contractus Societatis ut vidimus.

2. Verum ingeniosi Theologi forte ab ipsis Mercatoribus, quorum res interest, admoniti, invenerunt modum rejiciendi totum periculum in unum ex sociis sine iniuria. Si nimirum celebrentur tres contractus. Primus sit Societatis, ex cujus vi periculum stabit solum ex parte unius socii. Secundus sit contractus Assurance, quo ille Socius, qui operam suam promittit, assuret alteri Socio conferenti pecuniam, quae est capitale, seu, quae dicitur Sors principalis; assuret, inquam, illam, & pro hac assurance aliquod moderatum pretium, & proportionatum accipiat à Socio conferente praedictum capitale. Tertius sit alius contractus similis Assurance, quo videlicet idem Socius, qui operam suam promittit, assuret alteri Socio, qui pecuniam contulit, lucrum aliquod certum, quod prudenter creditur acquirendum esse ex tali negotiatione, & item pro hac secunda assurance aliquod proportionatum accipiat à Socio.

3. His tribus contractibus positis (qui possunt fieri, vel separatim, vel simul) Socius conferens pecuniam, securus de sua sorte, & de lucro: Alius autem tria facit, sed subit periculum solvendi sortem, & lucrum, forte hæc percat. Recole ea, quae dixi *supra*, tract. 3. de Camb. c. 5. §. 7. ubi eisdem tres contractus explicuimus, & addidimus, posse etiam ad majorem securitatem accipi genus, &c.

4. Hic modus licet ab Azor. 3. *plib. 9. de Societ. cap. 1. quest. 6. Soto de Inst. lib. 6. quest. 6. artic. 2. alii que dicuntur*, tanquam usurarius, approbatur tamen ab aliis, ut Valent. *tom. 3. in 2. d. 5. quest. 24. p. 2. l. l. 2. d. 24. dub. 3. Rode. in summa p. 1. cap. 46. & Delugo. d. 30. d. 1. §. 4. num. 40.* vocante hanc sententiam falsam communem, aliique multis apud citatos, qui addunt cum Delugo. *l. c. n. 57.* illum non esse contra motum Sixti V. qui cepit: *Detestabilis avaritia*, condemnantis, ut usurarius, societates, in quibus saluum exposcitur capitale, condonavit enim dumtaxat, quando non intercurrent praedictae assurance.

5. Merito autem juvat me sequi hanc posterius sententiam, nam sicuti hi tres contractus possunt contrahi distinctis personis liberari, quia honesti sunt, & iusti, ut etiam ipse idem Azor. *loc. cit. c. 4. quest. 4.* negat non potuit *ibidem*, ita poterunt, cum eadem, quandoquidem identitas personae substantiam contractus non destruit.

6. Obijcies cum Soto, aliiisque, qui noverunt hereticæ sunt contrarii, qui per quoslibet contractus pecuniam suam ita tradit, ut periculum ipsius in alterum transferatur, non censetur illam dare in Societatem, sed dare mutuum, ergo non potest licite ex illa acquirere lucrum; ex mero enim mutuo usus est, lucrum erigitur. Antecedens probatur; Primum, quia si amittit unum minimum illius pecunie, & transfert in alium. Secundum, quia potest tunc socius illa pecunia uti ad quoscunque usus voluerit, quod est clarum signum, dominium pecunie in ipsum fuisse translatum, cum ergo in mutuo transferatur dominium pecunie mutuae in mutuum, in Societate autem non ita, ut vidimus *supra* *cap. 1. num. 4.* consequenter fit, ut in casu trium contractuum is, qui pecuniam confert, mutuum det pecuniam, non vero in Societatem, unde lucrum inde sperare non poterit.

7. Respondeo, Negando antecedens: Ad probationem primam, Respondeo, negando item antecedens, nam enim collator pecunie amittit dominium pecunie collatae, nam sicuti si pactum assurance iniret cum tertio, non amitteret suæ pecunie dominium, ita, si iniret eodem socio; Et sicuti non amittit dominium Mercatoris, nec domus, nec praedii, si illi quis ea assuret, & illa ea retineat, vel titulo famulatus, vel condictionis, ita tamen si domus, vel merces casu perant, damno quousque assurexit, percutit, ita in casu nostro. Radicis autem ratio hujus rei est, quia per se, & absolute, atque directè, merces illæ, ut etiam pecunia, de qua agimus, percutiunt ipsi collatori, quia ipsius sunt; res enim, quousque perit, Domino perit; Nihilominus veluti indirectè damno assuretoris percutit, quia assuretoris, pretio assurance accepto, promittit illud damnum sorte provisionem domino resarcire. Ad secundam probationem antecedentis, Respondeo, Socium illum non posse per se uti illa pecunia ad usus, quos voluerit, sed solum ad negotiationem conventam: ceto, possit per accidentem quatenus ipse se exhibet resarcire totam pecuniam, si forte percat, & resarcire item totum damnum, si forte ex eo arbitrio suo usu damnum aliquod patiatur Damnum pecunie.

8. Confirmatur, nam si socius, qui pecuniam contulit, illamque assurexit, nullam aliam pecuniam haberet, nisi hanc, & tamen ipse esset debitor aliorum etiam anteriorum creditorum, non posset hac indivisa pecunia solvere illa debita, quousque anteriora, & privilegia